KAZIMIERA IŁŁAKOWICZÓWNA – O INTERPRETĂ A LIRICII ROMÂNEŞTI

Maria Vârcioroveanu

Institutul polonez din Bucureşti a pus la dispoziţia cititorilor de limbă polonă o impresionantă publicaţie în patru volume[1], *Opera Omnia* a poetei poloneze Kazimiera Iłłakowiczówna (1892-1983), publicaţie care îi interesează în mod vădit şi pe români. Volumele unu, doi şi trei prezintă creaţia originală a poetei – poezie, proză poetică, dramă -, în cadrul căreia îşi află cuprins bogat impresii asupra vieţii şi obiceiurilor poporului nostru; cel de-al patrulea volum - consacrat operei de translaţie din poezia germană, engleză, rusă, română şi maghiară, - deschide cititorului polonez o fereastră spre pătrunderea în universul spiritual românesc.

Numele poetei este bine cunoscut românilor de mai bine de o jumătate de veac; deţinătoare a numeroase premii literare poloneze şi străine, ce o recomandau printre scriitorii de vârf ai secolului al XX-lea, Kazimiera Iłłakowiczówna se numără printre cei mai harnici interpreţi ai liricii româneşti peste hotare. Un interpret dintre cei recomandaţi de teoreticienii artei traducerii, la care stăpânirea limbii-ţintă se conjugă nu numai cu o bogată intuiţie artistică, dar şi cu o cunoaştere intimă a mediului din care s-au înălţat opera şi creatorul. Într-un interviu prilejuit de acordarea premiului „Jan Kasprowicz”[2], poeta îşi mărturisea non-apetenţa pentru munca de traducere, socotind-o derută în creaţie; totuşi, „cu versurile româneşti lucrurile se petrec altfel, ele au o istorie puţin obişnuită”.

Pentru Iłłakowiczówna, această istorie a început în vara anului 1937, când ne trecea pentru prima oară pragul ţării, la invitaţia Uniunii Femeilor

[1] Kazimiera Iłłakowiczówna**,** *Poezje zebrane***,** Toruń, ed. ALGO, 1999, 4 vol.
[2] „*Expres” rozmawia dziś z Kazimierą Iłłakowiczówną*”, „Ekspres Poznański”, 2 iunie 1972.

BDD-A24293 © 2007 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.115 (2026-11-17 07:51:21 UTC)

(cu studii universitare) din România[1]. Venea la noi pe acea punte a păcii, a apropierii şi bunei cunoaşteri reciproce între naţiuni, cu entuziasmul acelui îndemn trăit intens de Europa anilor interbelici, la Liga Naţiunilor, unde, ca reprezentantă a Poloniei o întâlnise, în 1932, pe reprezentanta României, Elena Văcărescu.

Un turneu de conferinţe ţinute la Iaşi, Bucureşti, Cluj, Timişoara, Arad, Constanţa, Oradea şi Lupeni a lăsat în urmă câteva frumoase reportaje publicate în patria sa. Ele împărtăşeau polonezilor impresii despre o lume care abia i se dezvăluise, în contacte fugare, dar în esenţa căreia căutase a pătrunde cu ascuţime de spirit. Observaţiile ei surprind prin consonanţa cu unele reflecţii româneşti – încercări de autodefinire – precum cele pe care ni le împărtăşea autorul *Trilogiei culturii*. Dacă, pentru Lucian Blaga, „Frumosul este aici un fel de a fi, o existenţă organică, o existenţă profundă, ca atare", aflăm la scriitoarea poloneză o uimitoare înrudire de viziune: „Tradiţia frumosului în România se află pe primul plan (…). Acolo totul pare a se perinda în cadrul unei frumuseţi eterne care se moşteneşte neştirbită de la o generaţie la alta şi care se manifestă în orice clipă, în chipul cel mai firesc, fără constrângere, fără a se întoarce spre sine"[2].

Reportajul *Jaka jest Rumunia* luminează câteva trăsături din care se încheagă în conştiinţa poetei imaginea spirituală a românului: seninătate, bună-cuviinţă, echilibru, duh de pace proteguitor, un omenesc viu, sensibil, esteticul ca un dat existenţial, superior, de profunzime.

Kazimiera Iłłakowiczówna cunoaşte România nu numai sub tihnitul cer de pace. Doi ani mai târziu, în 1939, o abate pe meleagurile noastre, unde legase prietenii, catastrofa războiului. Se refugiază la Cluj, stabilindu-se în casa guvernatorului Transilvaniei de Nord, unde predă copiilor acestuia limbi străine. Locuitorii de astăzi ai Clujului, precum şi cei ce poposesc mai îndelung în oraşul de pe Someş văd pe una dintre clădiri o placă memorială care îi poartă numele. Clujul a fost pentru poetă nu numai spaţiul geografic al unei peregrinări silite, care a durat opt ani, însă şi locul unei dramatice, dar bogate experienţe omeneşti, printre cei care au primit-o „z prawdziwą dobrocią" (cu adevărată bunătate).

---

[1] Maria Vârcioroveanu, *O poloneză care a iubit România - Kazimiera Iłłakowiczówna*, Bucureşti, Editura Printech, 2003, p.20,21.

[2] Kazimiera Iłłakowiczówna, *Jaka jest Rumunia* (Cum este România), „Prosto z mostu", Varşovia, 16 august 1937.

BDD-A24293 © 2007 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.115 (2026-11-17 07:51:21 UTC)

În decursul celor opt ani, Iłła (cum îi spuneau cei apropiați) nu a avut voie să părăsească oraşul, fiind nevoită să privească peisajul românesc „de la o singură fereastră". Îmbogățită cu o tematică inspirată de acest nou peisaj, creația sa stă mărturie unei integrări sensibile în atotzilnicul românesc, precum ciclul de poezii scrise între anii 1940-1945[1], sau volumele de proză *Niewczesne wynurzenia* (Mărturisiri târzii, 1958), şi *Z rozbitego fotoplastykonu* (Dintr-un caleidoscop spart, 1957), publicate în Polonia, după repatriere.

În timpul refugiului, la Cluj, de îndată ce ne deprinde graiul, traduce, la început cu ajutorul Maicii Lucia[2], mama savantului Valeriu Bologa, - istoric al medicinii universale şi româneşti – apoi singură, un ciclu de versuri populare din Transilvania, *Flori de sânge* (cântece ostăşeşti din timpul primului război). Şi tot atunci se apropie de poezia cultă, de Mihai Eminescu, poetul îndrăgit, din care traduce câteva poezii, de Lucian Blaga, Alexandru Philippide, Octavian Goga. Unele traduceri au apărut în presa poloneză a vremii, de pe teritoriul românesc, chiar atunci, în anul 1940. Pentru opera sa de apropiere polono-română, guvernul român de atunci a răsplătit-o, înmânându-i Ordinul „Coroana României în grad de comandor"[3].

Revenind în România, în anul 1965, ca oaspete, „într-o călătorie sentimentală", cum îi plăcea s-o numească, la invitația Uniunii Scriitorilor, poeta regăseşte cu emoție trăirea de lumină şi căldură a acestui pământ, unde „înfloreşte nestăvilită bunătatea oamenilor". În cuvântul de „Bun găsit" se adresa cu recunoştință providențialilor ei foşti con-orăşeni: „Comme je suis heureuse de revoir, enfin, ce beau pays, ou j'ai passé huit année et demie de ma vie…

Refugiée chez vous en septembre 1939, repatriée en décembre 1947, je me suis souvent demandée, si jamais j'allais avoir l'occasion de vous exprimer par combien des liens je me sens attachée à la Roumanie.

Dix sept ans ont passé depuis, mais ils n'ont pas oblitéré le souvenir poignant mais doux de cette douloureuse époque que j'ai vécue pendant la guerre au milieu des vôtre dans l'Ardeal du Nord. Comme refugiée, je ne pouvais pas circuler librement, mais dans les limites de l'ancienne et

[1] Kazimiera Iłłakowiczówna , *Poezje 1940-1945*, Varşovia, ed. PAX, 1954; *Niewczesne wynurzenia*, Varşovia, ed. PIW, 1958; *Z rozbitego fotoplastykonu*, Varşovia, ed. PIW, 1957.
[2] Vârcioroveanu, *op.cit*., p. 31.
[3] *Ibidem*, p.138.

BDD-A24293 © 2007 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.115 (2026-11-17 07:51:21 UTC)

vénérable ville de Cluj, comme on a été bon pour moi! Non seulement m'a-t-on reçu avec amitié, mais on a fermé les yeux sur les lacunes dans mes documents - bien naturelles vu les circonstances – on m'a permis de travailler et, quand – après l'année '44 – tout le monde souffrait à causes des conditions difficiles d'après guerre, personne ne m'a fait comprendre que j'était une bouche de trop dans la contrée.

Entre autres je me souviens qu'à la veille de mon départ définitif (en 1947), une belle et brave paysanne du village Gilău m'apporta comme cadeau une miche de pain – grand rareté à cette époque – et me dit:

- *Domnişoară*, quand vous serez trop vieille pour gagner votre vie chez vous, venez à Gilău pour vos dernières années. On vous logera, on vous nourrira et vous donnerez des leçons de langues à nos enfants.

Je n'ai jamais oublié Maria Lăpuşan, comme je n'ai rien oublié de toute cette dangereuse aventure à Cluj: ni les bombardaements, ni les blessés, ni l'ésprit de sacrifice et de dévouement de mon entourage, et je suis heureuse de pouvoir le dire de vive voix à l'heure qu'il est.

Soyez, donc, tous bénis pour l'hospitalité dont je fus l'objet chez vous, pendant cette guerre!

Que le succès couronne vos efforts, qu'une paix sans fin fasse fleurir vos arts!

Merçi de tout coeur!"[1].

---

[1] „Cât sunt de fericită să revăd, în fine, această frumoasă ţară în care am petrecut opt ani şi jumătate din viaţa mea!... Refugiată la voi în septembrie 1939, repatriată în decembrie 1947, m-am întrebat adesea dacă voi ajunge vreodată să am prilejul de a vă mărturisi prin câte fire mă simt legată de România.

Au trecut şaptesprezece ani de atunci, dar ei nu pot şterge amintirea ascuţită dar dulce a acelei epoci dureroase pe care am trăit-o în timpul războiului, în mijlocul alor voştri (în Transilvania). Ca refugiată, nu puteam circula liber, dar în limitele vechiului şi venerabilului oraş Cluj, cât de bun a fost el pentru mine! Nu numai că m-a primit cu prietenie, dar a închis ochii la lacunele din documentele mele sau mi-a permis să lucrez şi, când, după 1944, toată lumea suferea din cauza condiţiilor grele de după război, nimeni nu a căutat să-mi dea de înţeles că eram o gură în plus în regiune. Printre altele, îmi amintesc că în ajunul plecării mele definitive (în 1947), o frumoasă şi bravă ţărancă din satul Gilău mi-a adus în dar o pâine rotundă – mare raritate la vremea aceea – şi mi-a zis:

- Domnişoară, când veţi fi prea bătrână pentru a vă putea câştiga existenţa la voi, veniţi la Gilău pentru ultimii dumneavoastră ani ai vieţii. Vă vom găzdui, vă vom hrăni, iar dumneavoastră veţi da lecţii de limbi copiilor noştri. - Nu o voi uita niciodată pe Maria Lăpuşan, precum nu am uitat nimic din toată acea cumplită experienţă de la Cluj: nici bombardamentele, nici suferinţele, nici spiritul de sacrificiu şi devotamentul celor din preajma mea şi sunt fericită să pot spune cât pot de tare la această oră: Fiţi, dară,

BDD-A24293 © 2007 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.115 (2026-11-17 07:51:21 UTC)

Ani şi ani, Kazimiera Iłłakowiczówna a purtat în adâncul sufletului dorința de a-şi exprima recunoştința față de poporul român, pentru ospitalitatea oferită în acei ani greu încercați. De aceea, după ultima sa călătorie la noi, în 1965, promite a traduce poezie românească „cât o vor ține puterile". Nu şi le economiseşte, lasă de o parte propria creație şi nu se dă învinsă de boală sau de bătrânețe. În scrisoarea din 14 iulie 1967 ne informa că a depus la Editura de Stat - P.I.W. - o culegere de versuri româneşti – 116 poezii –, însoțită de o introducere şi tablă de materii[1].

Din păcate, editura de Stat P.I.W. a renunțat la planul său de a le tipări. „Totul a apărut în presă, dar e păcat, s-a irosit posibilitatea de a apărea ca întreg", nota traducătoarea în scrisoarea din 2 martie 1970[2].

Cele 116 titluri de poezii traduse încheagă imaginea unei largi perioade din literatura noastră clasică şi contemporană, începând cu Iancu Văcărescu, Vasile Alecsandri, Mihail Eminescu, George Coşbuc, Octavian Goga, George Topârceanu, George Bacovia, Lucian Blaga, Panait Cerna, Miron Radu Paraschivescu, Nicolae Labiş, Marin Sorescu şi alții.

Odată săvârşit actul creator al transferului de valori, traducătoarea veghează la soarta operei adoptive, chibzuieşte şi îi alege drumul pe care să ajungă la un cerc de cititori cât mai larg şi eterogen. De aceea, le rostuieşte tipărirea în ziare şi reviste, dintre cele mai felurite profiluri, de la cele literare de prestigiu, precum „Poezja", „Życie literackie", până la săptămânalul pentru sate „Wieści".

„Eu am dorit – mărturisea într-o scrisoare[3] – să cunoască aceste poezii cititori de toate categoriile, cât mai mulți, să se obişnuiască cu apariția lor în gazete, să le aştepte".

Kazimiera Iłłakowiczówna se dovedeşte o excelentă traducătoare; o ilustrează magistral traducerea poeziei eminesciene. În volumul de versuri Eminescu, *Poezje*, Varşovia, P.I.W., 1960, alcătuit de poetul St. Dobrowolski, în colaborare cu câțiva poeți-traducători, poeziile

---

binecuvântați cu toții pentru ospitalitatea cu care m-ați dăruit cât am fost la voi în timpul războiului. Fie ca succesul să încununeze eforturile voastre, ca o pace fără sfârşit să facă să înflorească artele voastre. Mulțumesc din toată inima!" (tr.n. M.V.).

[1] *Idem*, p.89.

[2] *Ibidem*, p.103.

[3] *Ibidem,* p. 39.

BDD-A24293 © 2007 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.115 (2026-11-17 07:51:21 UTC)

La steaua, *O, mamă*, *Somnoroase păsărele*, semnate de poetă, sunt cele mai izbutite.

Traducerea realizată prin procedee multiple, fie prin modulare, fie prin juxtapuneri sau prin transferuri sintactice, redă fidel dinamismul lăuntric al versului eminescian, pulsarea lui vie.

Confruntarea a două transpuneri în limba polonă a poeziei *La steaua* ar grăi despre modul cum restituie particularităţile prozodice ale celor doi traducători, Ryszard Dobrowolski şi Kazimiera Iłłakowiczówna.

Kazimiera Iłłakowiczówna	Mihail Eminescu	Ryszard Dobrowolski
Do gwiazdy której widać wschód	La steaua care a răsărit	Ta gwiazda której blask dziś padł
Droga jest taka długa	E-o cale atât de lungă	Tak od nas jest oddalona
Że tysiąc lat ubiegło wprzód	Că mii de ani i-au trebuit	Że trzeba by tysięcy lat
Nim błysła światła smuga	Luminii să ajungă	By światło jej doszło do nas:

Kazimiera Iłłakowiczówna	Mihail Eminescu	Ryszard Dobrowolski
Może od dawna w drodze zgasł	Poate demult s-a stins în drum	Może od dawna zgasło gdzieś
Jej promień na błękicie	În depărtări albastre,	Po drodze w błękicie głębokim
A ledwo dziś dobiega nas	Iar raza ei abia acum	A promień jej dopiero dziś
Ślad jej gwiezdnego życia.	Luci vederii noastre.	Zabłysnął przed naszym wzrokiem.

Iłłakowiczówna rămâne fidelă acelei „estetici a rimei” despre care se vorbeşte la analiza poeziei eminesciene şi demonstrează o înţelegere superioară a funcţionalităţii prozodice; respectă alternanţa versului octosilabic cu cel heptasilabic din original, redă jocul armonios al iambilor.

Cadenţa versului la Dobrowolski suferă datorită încălcării periodicităţii din succesiunea timpilor. Jocul iambilor regulat devine o variaţie de ritmuri, în dauna armoniei.

Economia versului, cadenţa lui este mai bine realizată de poetă prin juxtapunere, prin evitarea cuvintelor sintagmatice:

Istniała – nie widziano jej	Era pe când nu s-a zărit,	Żyła gdy jej nie widział nikt
Dziś nie ma jej, a świeci	Azi o vedem şi nu e.	Dziś widzim ją, a jej już nie ma.

Dobrowolski trece de la intenţia reflexivă la cea tranzitivă atunci când, prin intercalarea pronumelui nehotărât *gdzieś* (*undeva*), sau când

BDD-A24293 © 2007 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.115 (2026-11-17 07:51:21 UTC)

adaugă negației *nie ma* (*nu e*) adverbul *już* (*mai*), urmăreşte să dea un plus de claritate. Or, se ştie, la Eminescu tranzitivitatea este mărginită, în timp ce reflexivitatea este infinită; iar pronumele nehotărâte *undeva*, *ceva* nu se întâlnesc în poetica eminesciană. Lirismul este exterior, vine din plăcerea acustică, posibilitățile sale expresive datorându-se resurselor fonetice. Limba-sursă este departe de o înrudire genealogică, de o apropiere tipologică cu limba-țintă. Aşadar, cu atât mai dificilă este recuperarea jocului de sunete într-o poezie ca *Somnoroase păsărele*. Totuşi, traducerea Iłłakowiczównei realizează acel „curent melodic vibrator" şi „deplin echilibru lingvistic", cum caracteriza Tudor Vianu poezia lui Eminescu. Cadența plăcută şi dinamismul lăuntric al metrului este realizat prin respectarea versului octosilabic, în succesiunea regulată a timpilor tari şi slabi. Gradația acustică din *Somnoroase păsărele* este recuperată prin quasimodulare, recurgându-se la repetiția cu inversiune *senne ptaki, ptaki senne* pentru a echivala efectul adormitor al cântecului de leagăn:

Somnoroase păsărele	Senne ptaki, ptaki senne
Pe la cuiburi se adună	Wieczór w gniazdach swych świergocą
Se ascund în rămurele	Kryją głowy w krzaki ciemne
... Noapte bună !	... Dobrej nocy!
Doar izvoarele suspină	Zastygł czarny bór na czatach
Pe când codrul negru tace	Wzdycha woda w leśnym zdroju,
Dorm şi florile-n grădină,	I śpi ogród pełen kwiatów
Dormi în pace !	Śpi w spokoju !
Trece lebăda pe ape,	Łabędziowi z nocną rosą
Printre trestii să se culce	Trzciny szum zamyka oczy
Fie-ți îngerii aproape,	Niech ci aniołowie niosą
Somnul dulce !	Sen najsłodszy !
Peste-a nopții feerie	I feeria nocy płonie,
Se ridică mândra lună,	Przy księżycu. Sny się złocą
Totu-i vis şi armonie,	Od pogody i harmonii
Noapte bună !	Dobrej nocy !

Cum versurile au o muzicalitate exterioară şi nu pretind – semantic – o transparență mai adâncă, traducătoarea sacrifică uneori sensurile stricte pentru a păstra atmosfera intimă a poeziei.

BDD-A24293 © 2007 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.115 (2026-11-17 07:51:21 UTC)

Iłłakowiczówna nu recurge la un calc semantic, ci creează o altă imagine - *Trzciny szum zamyka oczy* (Foşnetul trestiei îţi închide ochii); originalul indică trestiile ca loc de retragere spre odihnă, traducerea evocă foşnetul lor, atributul, efectul adormitor. Se adaugă, astfel, reflexul viziunii traducătoarei. Totodată, complementul de imagine indică integrarea interpretei în universul acustic al poetului, alcătuit din şoapte, foşnete, murmure, cu efect narcotic.

Încununându-i strădania, televiziunea poloneză a alcătuit un original scenariu, intitulat *Jodły podniebne* (Brazi până la cer), prezentat în vara anului 1970, în cadrul unei emisiuni de poezie universală. Autorii scenariului au reţinut motivul bradului, accentuat în arta populară românească nu numai ca fenomen peisagistic, dar şi ca „simbol al vitalităţii şi diversităţii culturii şi spiritului românesc”[1]. Comentatorii scenariului subliniau una dintre caracteristicile literaturii române, îi accentuau originalitatea: „Rareori se întâmplă când lirica reuşeşte să îmbine într-un tot atât de închegat curentul popular cu experienţele poeziei de avangardă europene, aşa cum se întâmplă cu poezia românească. Prin înrudirea de limbă, românii sunt legaţi de marea tradiţie a bazinului mediteranean, iar de aici cu poezia franceză, îndeosebi cu perioada simbolistă (…). Legătura strânsă cu folclorul dă versurilor acest farmec irepetabil care ne poartă spre străvechi ceremoniale agreste. Prin aceste tălmăciri, Kazimiera Iłłakowiczówna a deschis cititorului polonez calea spre tezaurul de preţ al poporului român, ea l-a îmbiat spre cunoaşterea mai profundă a culturii şi a permanenţelor sale”.

Ediţia *Poezje zebrane* a Kazimierei Iłłakowiczówna, publicată la Toruń în anul 1999, este o întreprindere uriaşă, depusă de sârguincioşii ei autori – Jacek Besiada, Aleksandra Żurowska-Włoszczyńska şi Józef Ratajczak –, întrucât cuprinde cercetarea operelor publicate în volume de autor, în culegeri de poezii, în reviste, în ziare, precum şi a celor aflate în arhivele bibliotecilor, în special în biblioteca de la Kórnik, unde poeta şi-a depus arhiva.

[1] „Radio i telewizja. Tygodnik. Programy 20/26. 07. 1970”, p. VI, *Rumuńskie „Jodły podniebne” Kazimiery Iłłakowiczównei* – 26.07, godzina 17; vezi şi Vârcioroveanu, *op. cit*., p. 39.

BDD-A24293 © 2007 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.115 (2026-11-17 07:51:21 UTC)

Traducerile inserate în volumul al IV-lea constituie o culegere completă de texte, preluate atât din volume[1], cât şi din reviste, publicaţii săptămânale, la care se adaugă şi textele nepublicate până acum, dactilografiate şi depuse de poetă la arhiva mai sus amintită. Unde a fost cazul, s-a menţionat şi prima tipărire a traducerilor. Ne întrebăm dacă a fost consultat şi manuscrisul volumului de traduceri din lirica română, cele 116 titluri, prevăzut cu un cuvânt introductiv al poetei şi depus de aceasta la P.I.W., în anul 1968[2].

Această valoroasă ediţie, de restituire integrală, lucrată cu dragoste şi cu acribie ştiinţifică, este pentru noi deosebit de preţioasă. Vine să completeze tabelul traducerilor Iłłakowiczównei, tabel întocmit de noi potrivit mărturisirilor ei din scrisori şi după publicaţiile pe care, în timp, ni le-a trimis.

Totodată, ne pune la dispoziţie textele integrale ale traducerilor, ceea ce face posibilă, în viitor, o analiză a acestora, în confruntarea cu textele originale şi, mai ales, ne informează asupra traducerilor rămase în manuscris, nepublicate, dar care acum, prin intermediul acestei ediţii, au avut prilejul să vadă lumina tiparului. Cercetătorii au recuperat astfel posibilitatea ca „totul să apară ca întreg", întocmai cum şi-a dorit poeta, atunci când a predat manuscrisul planificat să apară la editura P.I.W.

La această minunată lucrare avem de făcut câteva observaţii: sunt unele erori care s-au strecurat nu din vina autorilor ediţiei, ci dintr-o neclară ordonare a materialelor depuse la arhivă. Astfel, s-a atribuit lui Eminescu paternitatea unui număr de unsprezece titluri de poezie populară: *Grzeszna ziemio… (Pământule păcătos),* p. 261; *Listeczku, rwany na części… (Foicică ruptă-n şapte),* p. 262; *Listeczku zielony… (Foaie verde ruptă-n trii)*, p. 263; *Listku jabłoni słodkiej… (Frunză verde de măr dulce)*, p. 264; *Liściu zielony z leszczyny… (Foaie verde de alun)*, p. 265; *Nie bij, o, Boże… (Nu bate, Doamne, lumea)*, p. 266; *Prosiłem ptaka… (Mă rugai de-o păsărea)*, p. 267; *Ptaszku w wianeczku… (Păsărică cu cunună)*, p. 268; *U wrót matki… (Pe la poarta maicii mele)*, p. 269; *Zdawałoby mi sie*, *Zejdź, Boże…(Cobori, Doamne, pe pământ)*, p. 270.

[1] M. Eminescu, *Poezje,* Varşovia, PIW, 1960 (reeditată în 1977); Kazimiera Iłłakowiczówna, *Szeptem*, Varşovia, Czytelnik, 1966, p. 145.
[2] Vârcioroveanu, *op. cit.,* p. 96, 97.

BDD-A24293 © 2007 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.115 (2026-11-17 07:51:21 UTC)

Acestea fac parte din broşura de poezii populare *Kwiaty krwi*[1] (Flori de sânge). Eroarea se datorează faptului că au fost introduse în aceeaşi mapă cu poeziile lui Eminescu, deşi poeta a făcut delimitarea între ele. Un astfel de dosar (dublet) am primit şi noi de la poetă.

În aceeaşi idee, i se atribuie poetului Lucian Blaga paternitatea a cinci poezii populare[2]: *A w sadzie… (În grădina noastră)*, p. 366; *Boże, Boże… (Doamne, Doamne)*, p. 367; *Lesie najmilszy… (Pădure, dragă)*, p. 368; *Nakochaj się*, p. 369; *Twoja tęsknota… (Dorul tău)*, p. 370. Acestea nu fac parte din creaţia originală a lui Lucian Blaga, ci sunt cântece populare româneşti, culese de poet, fapt menţionat clar şi de traducătoare prin titlul: *Rumuńskie pieśni ludowe ze zbioru Lucjana Blagi* (Cântece populare româneşti din culegerea lui Lucian Blaga).

Apreciem întreprinderea deosebit de trudnică a celor trei cercetători-autori ai ediţiei, precum şi a editurii A.L.G.O., ca pe o valoroasă contribuţie privind atât istoria literaturii polone, cât şi istoria relaţiilor culturale polono-române.

[1] *Flori de sânge*, cântece ostăşeşti transilvănene din timpul războiului din 1916-1918, culese de Aurel Esca şi I. Iosif Şchiopu, prefaţă de O. Goga, editura Librăriei A. Stănciulescu, ş.a.; vezi şi Vârcioroveanu, *op.cit*., p. 40, 147.
[2] *Ibidem*.

BDD-A24293 © 2007 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.115 (2026-11-17 07:51:21 UTC)

Kazimiera Iłłakowiczówna - Traduceri[1]

ALECSANDRI, Vasile	*Strofy napisane na ściane* (Strofe scrise pe un părete)	„Twórczość”, 1976, nr.8
ANGHEL, Dimitrie	*Południe* (Amiaza)	„Świat”, 1967, nr.34
ARGHEZI, Tudor	*Pastel*	Informație din scrisoare (2)
BACOVIA, George	*Piano*	„Poezja”, 1968, nr.12
	Pada śnieg (Ninge)	„Poezja”, 1968, nr.12
	Utrudzony (Trudit)	„Poezja”, 1968, nr.12
	Zimą (Iarna)	„Poezja”, 1968, nr.12
	Wiersze (Versuri)	Kazimiera Iłłakowiczówna, *Poezje zebrane*, Toruń, ALGO, 1999, Tom IV, p.420
	Gaudeamus	„Twórczość”, 1967, nr.4
	Ego	„Zwierciadło”, 1968, nr.14
	Echo romancy	„Zwierciadło”, 1967, nr.34, şi „Oficyna Poetów”, Londra, 1974, nr.2
BLAGA, Lucian	*Miasta, arhipelagi, oceany* (Oraşe, arhipelaguri, oceane)	„Poezja”, 1966, nr.7
	Muszle (Scoici)	„Poezja”, 1966, nr.7
	Pieśń przed zaśnięciem (Cântec înainte de a adormi)	„Poezja”, 1966, nr.7
	Pieśń snu (Cântecului somnului)	„Poezja”, 1966, nr.7
	Napis na nowym domu (Inscripție pe o casă nouă)	„Życie literackie”, 1967, nr.9
	Czterowiersz (Catren)	„Twórczość”, 1967, nr.4
	Staw (Heleşteul)	„Wieści”, 1967, nr.13
BRESLAŞU, Marcel	*Budowanie* (Zidire)	„Życie literackie”, 1967, nr.9
	Wartość marszu	„Oficyna Poetów”, Londra, 1974, nr.2
	Poeta i świat	„Twórczość”, 1976, nr.8
	Zwrotki ku czci Wielkiej Wiosny (Stanțe în Marea Primăvară)	„Twórczość”, 1976, nr.8

[1] Tabelul publicat de Maria Vârcioroveanu în *O poetă care a iubit România - Kazimiera Iłłakowiczówna*, Bucureşti, Editura Printech, 2003, p. 144-146, este aici completat după: Kazimiera Iłłakowiczówna, *Poezje_zebrane*, Toruń, ALGO, 1999, Tom IV, operându-se corecturile necesare la capitolul M. Eminescu şi L. Blaga. Titlurile aflate nepublicate, depuse de poetă ca texte dactilografiate, la biblioteca din Kórnik, le-am considerat ca fiind publicate în volumul editat la Toruń de editura ALGO, în 1999, cel mai sus citat.

BDD-A24293 © 2007 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.115 (2026-11-17 07:51:21 UTC)

	Perła (Perla)	Kazimiera Iłłakowiczówna, *Poezje zebrane*, Toruń, ALGO, 1999, Tom IV, p.409
	Współrzędność	Kazimiera Iłłakowiczówna, *Poezje zebrane*, Toruń, ALGO, 1999, Tom IV, p.410
CĂPRARIU, Alexandru	*Dedykacja* (Închinare)	„Kultura”, 1966, nr.19
CERNA, Panait	*Noc letnia* (Noapte de vară)	„Wieści”, 1967, nr.13
COŞBUC, Gheorghe	*Logika*	„Nurt”, 1966, nr.12
	Śpiewka	„Oficyna Poetów”, Londra, 1974, nr.2
EMINESCU, Mihail	*Spotkanie* (Revedere)	„Tygodnik Powszechny”, 1948, nr.7
	Gwiazda (La steaua)	„Dziś i jutro”, 1950, nr.9
	Modlitwa (Rugăciune)	„Tygodnik Powszechny”, 1947, nr.22 şi în „Dziś i Jutro”, 1950, nr. 10
	Senne ptaki (Somnoroase păsărele)	În vol. Eminescu, *Poezje*, Varşovia, PIW, 1960 şi ediția a II-a, 1977
	Dalekom jest od ciebie (Departe sunt de tine)	„Twórczość”, 1960, nr.3
	Wzdłuż nieparzystych topoli (Pe lângă plopii fără soț)	„Twórczość”, 1960, nr.3
	Do gwiazdy (La steaua care..)	În vol. Eminescu, *Poezje*, Varşovia, PIW, 1960 şi ediția a II-a, 1977
	Jedno mam jeszcze pragnienie (Mai am un singur dor)	„Tygodnik Zachodni”, 1960, nr.12. Prima dată publicată în „Głos Pomorza”, 1948, nr.301 sub titlul *Jedyne życzenie*
	Dlaczego nie przybywasz ? (De ce nu-mi vii ?)	„Zwierciadło”, 1960, nr.29
	Panad szczytami (Peste vârfuri)	„Wieści”, 1967, nr.13
	Bije północ (Se bate miezul nopții)	„Twórczość”, 1967, nr.4
	Więc jeśli w okna biją… (Şi dacă ramuri bat în geam…)	„Zwierciadło”, 1968, nr.14
	Dojna (Doina)	Kazimiera Iłłakowiczówna, *Poezje zebrane*, Toruń, ALGO, 1999, Tom IV, p.286
	O, mamo ! (O, mamă !)	În vol. Eminescu, *Poezje*,

BDD-A24293 © 2007 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.115 (2026-11-17 07:51:21 UTC)

		Varşovia, PIW, 1960 şi ediţia a II-a, 1977; în vol. K. Iłłakowiczówna, *Szeptem*, Varşovia, Czytelnik, 1966, p.145
FILIPPIDE, Alexandru	*List* (Scrisoare)	„Współczesność", 1967, nr.20
FRUNZĂ, Eugen	*Jakie to proste* (Atâta de simplu…)	„Tygodnik Kulturalny", 1966, nr.23
	Krajobraz muzyczny (Peisaj muzical)	„Życie literackie", 1967, nr.9, şi în „Oficyna Poetów", Londra, 1974, nr.2
	Co bym ja począł (Ce m-aş face)	„Zwierciadło", 1968, nr.14, şi în „Twórczość", 1976, nr.8
	Preludium	Kazimiera Iłłakowiczówna, *Poezje zebrane*, Toruń, ALGO, 1999, Tom IV, p.356
	Nie chciałbym Ci rzec Addio (N-aş vrea să-ţi spun Adio)	Kazimiera Iłłakowiczówna, *Poezje zebrane*, Toruń, ALGO, 1999, Tom IV, p.355
	Zmierzch	Kazimiera Iłłakowiczówna, *Poezje zebrane*, Toruń, ALGO, 1999, Tom IV, p.357
GEORGESCU, Liana	*Świątynia* (Templul)	„Świat", 1967, nr.34
GOGA, Octavian	*Pieśń* (Dorurile mele)	„Zwierciadło", 1966, nr.27
	Vita nuova	„Za i Przeciw", 1966, nr.44
	Co śpiewa śmierć (Cânta moartea)	Kazimiera Iłłakowiczówna, *Poezje zebrane*, Toruń, ALGO, 1999, Tom IV, p.374
	Tristia	Kazimiera Iłłakowiczówna, *Poezje zebrane*, Toruń, ALGO, 1999, Tom IV, p.375
GRIGURCU, Gheorghe	*Ojczyzna* (Patria)	„Kultura", 1966, nr.19
IOSIF, Şt. O.	*Do równiny*	Kazimiera Iłłakowiczówna, *Poezje zebrane*, Toruń, ALGO, 1999, Tom IV, p.436
	Pastel	„Świat", 1967, nr.34
ISANOS Magda	*Anioł Światłości* (Înger din lumină)	„Poezja", 1967, nr.6
	Powrót (Întoarcere)	„Poezja", 1967, nr.6
	Smutna obfitość (Belşug trist)	„Poezja", 1967, nr.6
	Życzenie (Dorinţa)	„Poezja", 1967, nr.6
	Kwiaty i każde świata świtliste znaczenie (Florile şi fiecare sens luminos al	„Życie literackie", 1968, nr.14

BDD-A24293 © 2007 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.115 (2026-11-17 07:51:21 UTC)

	lumii)	
	Nie osypujcie się, kwiaty (Nu vă scuturați, florilor !)	„Życie literackie”, 1968, nr.14
	Modlę się o pokój (Pentru Pace mă rog)	„Za i Przeciw”, 1968, nr.15
	To są oni, ci ubodzy (Ei sunt săracii)	„Za i Przeciw”, 1968, nr.15
	Wieczorami (Serile)	„Za i Przeciw”, 1968, nr.15
LABIŞ, Nicolae	*Chmury* (Norii)	Kazimiera Iłłakowiczówna, *Poezje zebrane*, Toruń, ALGO, 1999, Tom IV, p.448
MACEDONSKI, Alexandru	*Rondo przedmiotów* (Rondo lucrurilor)	„Tygodnik Kulturalny”, 1967, nr.19
	Najada Wariant I	Kazimiera Iłłakowiczówna, *Poezje zebrane*, Toruń, ALGO, 1999, Tom IV, p.421
	Najada Wariant II	„Tygodnik Kulturalny”, 1967, nr.19
PARASCHIVESCU, Miron Radu	*Chaos i precyzja*	„Tygodnik Kulturalny”, 1966, nr.23
SORESCU, Marin	*Muszla* (Scoica)	„Życie literackie”, 1968, nr.51-52, şi în „Oficyna Poetów”, Londra, 1974, nr.2
	Szekspir (Shakespeare)	„Życie literackie”, 1968, nr.51-52, şi în „Oficyna Poetów”, Londra, 1974, nr.2
SPERANȚIA, Eugen	*Sonet*	Kazimiera Iłłakowiczówna, *Poezje zebrane*, Toruń, ALGO, 1999, Tom IV, p.454
STOE, Nicolae	*Śnieg i trawa*	„Kultura”, 1966, nr.19
TOPÂRCEANU, Gheorghe	*Zazdrość* (Gelozie)	„Życie literackie”, 1968, nr.9
VĂCĂRESCU, Ienăchiță	*W ogródku* (Într-o grădină)	„Nurt”, 1966, nr.12

Kazimiera Iłłakowiczówna - Traduceri din poezia folclorică românească

Kwiaty Krwy. Zbiór Pieśni żołnierskich siedmiogrodzkich z czasu Wielkiej Wojny 1914-1918[1]

[1] *Flori de sânge. Culegere de cântece ostăşeşti transilvănene din timpul marelui război dintre anii 1914-1918,* adunate de Aurel Esca şi Ion Iosif Şchiopul. Cu o prefață de Octavian Goga. Bucureşti: Editura Librăriei A.A. Stănciulescu, f.a.

BDD-A24293 © 2007 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.115 (2026-11-17 07:51:21 UTC)

Listeczku rwany na części…	(Foicică ruptă-n şapte)	„Tygodnik Powszechny”, 1947, nr.6
U wrót matki…	(Pe la poarta maicii mele)	„Tygodnik Powszechny”, 1947, nr.6
Liściu zielony z leszczyny…	(Foaie verde alun)	„Tygodnik Powszechny”, 1947, nr.6
Ptaszku w wianeczku…	(Păsărică cu cunună)	„Tygodnik Powszechny”, 1947, nr.6
Na górze Felaka	(Pe dealul Feleacului…)	Kazimiera Iłłakowiczówna, *Poezje zebrane*, Toruń, ALGO, 1999, Tom IV, p.396
Listeczku zielony…	(Foaie verde ruptă-n trii)	„Tygodnik Powszechny”, 1947, nr.6
Prosiłem ptaka…	(Mă rugai de-o păsărea)	„Tygodnik Powszechny”, 1947, nr.6
Matko, kędy ja idę…	(Maică, pe unde merg eu…)	Kazimiera Iłłakowiczówna, *Poezje zebrane*, Toruń, ALGO, 1999, Tom IV, p.395
Grzeszna ziemio…	(Pământule păcătos)	„Tygodnik Powszechny”, 1947, nr.6
Nie bij, o, Boże…	(Nu bate, Doamne, lumea)	„Tygodnik Powszechny”, 1947, nr.6
Listku jabłoni słodkiej…	(Frunză verde de măr dulce)	„Tygodnik Powszechny”, 1947, nr.6
Zejdź, Boże…	(Cobori, Doamne, pe pământ)	„Tygodnik Powszechny”, 1947, nr.6

Kolędy rumuńskie z okolic Fagaraşu[1], zebrane w 1963, w m.Jara, pow. Kluż

Trei colinde fără titlu	Despre Sfântul Petru şi Dumnezeu	„Za i Przeciw”, 1966, nr.51-52
	Vine Moş Crăciun	„Za i Przeciw”, 1966,

[1] Colinde româneşti din zona Făgăraş, localitatea Iara, regiunea Cluj, culese în anul 1963.

BDD-A24293 © 2007 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.115 (2026-11-17 07:51:21 UTC)

		nr.51-52
	Maica Domnului plânge pentru păcătoşi	„Za i Przeciw”, 1966, nr.51-52
Owczarczyk	Ciobănaşul	„Wieści”, 1966, 14

Trzy [rumuńskie] pieśni ludowe // Trei cântece populare

Pieśń rekrucka z Siedmiogrodu z 1892 r.	Cântecul recrutului din Transilvania, 1892	„Za i Przeciw”, 1967, nr.46
Lament na grobie młodzieńca, pow. Nasaud, 1892 r.	Bocet la mormântul unui tânăr, regiunea Năsăud, 1892	„Za i Przeciw”, 1967, nr.46
Lament, Jara, pow. Kluż, 1963 r.	Bocet din Iara, reg. Cluj., 1963	„Za i Przeciw”, 1967, nr.46

Ludowe pieśni rumuńskie // Cântece populare româneşti

Preśmiewka, Jara, pow. Kluż, 1963	Strigături de joc, din Iara, zona Cluj, cules în 1963	„Za i Przeciw”, 1967, nr.34
Dwie pieśni taneczne, Jara, pow. Kluż, 1963	Două cântece de joc, Iara, reg. Cluj, 1963	„Za i Przeciw”, 1967, nr.34
Rośnij, lesie, Dojna z Jary, pow. Kluż, 1963	Creşti, pădure, Doină din Iara, reg. Cluj, 1963	„Za i Przeciw”, 1967, nr.34
Kraju, kochany… Jara, pow. Kluż, 1963	Ţărişoara mea, iubită, Iara, reg. Cluj, 1963	„Za i Przeciw”, 1967, nr.34
Pieśń miłosna, Jara, pow. Kluż, 1963	Cântec de dragoste, Iara, reg. Cluj, 1963	Kazimiera Iłłakowiczówna, *Poezje zebrane*, Toruń, ALGO, 1999, Tom IV, p.404

Modlitwy dziecinne // Rugăciuni pentru copii

Modlitwa poranna	Rugăciunea de dimineaţă	„Za i Przeciw”, 1967, nr.22
Modlitwa wieczorna	Rugăciunea de seară	„Za i Przeciw”, 1967, nr.22
Modlitwa po jedzeniu	Rugăciunea de după fiecare masă	„Za i Przeciw”, 1967, nr.22
Modlitwa za rodziców	Rugăciunea pentru părinţi	„Za i Przeciw”, 1967, nr.22

BDD-A24293 © 2007 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.115 (2026-11-17 07:51:21 UTC)

Niedziela - Modlitwa	Rugăciunea de duminică	„Za i Przeciw", 1967, nr.22

Wielkanocne pieśni rumuńskie // Colinde româneşti de Paşti

Chrystus zmartwychwstał	Hristos a Înviat !	„Za i Przeciw", 1967, nr.13
Pieśń Wiekanocny, Siemiogród, 1901 r.	Priceasnă din Transilvania, 1901	„Za i Przeciw", 1967, nr.13
Zmartwychwstanie Twe…	Învierea Ta, Hristoase	„Za i Przeciw", 1967, nr.13
Radość uczniom Swym…	Bucuria ucenicilor săi…	„Za i Przeciw", 1967, nr.13
Motet Wielkanocny	Motet de Înviere	„Za i Przeciw", 1967, nr.13
Usnąwszy ciałem jak śmiertelni	Cu trupul adormind ca un muritor	„Za i Przeciw", 1967, nr.13

Rumuńskie pieśni ludowe ze zbioru Lucjana Blagi // Cântece populare româneşti din Culegerea lui Lucian Blaga

Boże, Boże…	Doamne, Doamne	„Życie literackie", 1969, nr.26
Q z sądzie…	În grădina noastră	„Życie literackie", 1969, nr.26
Lesie najmilszy…	Pădure, dragă	„Życie literackie", 1969, nr.26
Twoja tęsknota…	Dorul tău	„Życie literackie", 1969, nr.26
Nakochaj się		„Życie literackie", 1969, nr.26

Pieśni na Boże Narodzenie [1]// Colinde de Crăciun

Ach, co za cudowna Wieść !	O, ce veste minunată !	Kazimiera
Wariant I	Varianta I	Iłłakowiczówna, *Poezje*
Wariant II	Varianta II	*zebrane*, Toruń, ALGO, 1999, Tom IV, p.399

[1] Lucian Blaga, text dactilografiat, se publică pentru prima oară în volumul Kazimiera Iłłakowiczówna, *Poezje zebran*e, Toruń, ALGO, 1999, Tom IV, p.371.

BDD-A24293 © 2007 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.115 (2026-11-17 07:51:21 UTC)

Narodził się Pan…	Auzit-am auzit, că s-a născut Domn…	Kazimiera Iłłakowiczówna, *Poezje zebrane*, Toruń, ALGO, 1999, Tom IV, p.400
Z gwiazdy prześwieca	Steaua sus răsare…	Kazimiera Iłłakowiczówna, *Poezje zebrane*, Toruń, ALGO, 1999, Tom IV, p.401
Dziś narodził się Chrystus	Astăzi s-a născut Hristos !	Kazimiera Iłłakowiczówna, *Poezje zebrane*, Toruń, ALGO, 1999, Tom IV, p.401
Gdy mędrcy ruszyli	Dacă magii au plecat	Kazimiera Iłłakowiczówna, *Poezje zebrane*, Toruń, ALGO, 1999, Tom IV, p.402
Trzej pasterze…	Trei păstori se întâlniră	Kazimiera Iłłakowiczówna, *Poezje zebrane*, Toruń, ALGO, 1999, Tom IV, p.402
Dalej, wstawajcie…	Sculați, sculați, boieri mari, Florile dalbe	Kazimiera Iłłakowiczówna, *Poezje zebrane*, Toruń, ALGO, 1999, Tom IV, p.403
Kołysanka moldawska	Cântec de leagăn din Moldova	„Wieści”, 1967, nr.31
Muresz, Muresz…	Mureș, Mureș	„Wieści”, 1967, nr.31

BDD-A24293 © 2007 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.115 (2026-11-17 07:51:21 UTC)